

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

X. Capitula monachorum Sangallensium edita circa annum DCCCXVII.
quibus praefixa est epistola Grimaldi & Tattonis ad Reginbertum
magistrum scholae, ut opinor, monasterij sancti Galli, qui obiit anno ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

mini nostri Iesu Christi, se privaverit, pater monasterij, qui præsens semper esse debet dum communicant, cur hoc illi eveniret scire debet omnino.

V. Quinto, ut nullus omnino statum, dum lectioni fratres vacent, sit excusatus à lectione quin omnes ibidem sint præsentes unà pariter cum patre monasterij. Quibus legentibus, hora qua praevidetur Praepositus competere, sive qui in vice ejus constitutus, id est, senior Decanus, pulsat signum tintinnabuli, ut ebdomadarij & ceteri servitores juxta præceptum regulæ accipiant super constitutam annonam mixtum, ut non sit eis grave jejuniū, dum ministrant, sustinere. Lector verò post sextam, antequam accedat ad legendum, accipiat mixtum.

VI. Sexto, ut in oratorio, post signum sextæ, omnes in loco sibi deputato stantes, finita oratione, cum summa reverentia expectant dum signum Praepositus pulsaverit ad refectorium. Quo audito, mox omnes undique pariter festinant occurrere, omnino caventes ut nullus desit nisi quos pater occupatos in variis habet ministerijs. Et si quis ad illum versum qui ante cibum dicitur non præsens fuerit, similiter & qui post cibum, regulari subdatur disciplina.

VII. Septimo, ut in refectorio facta benedictione, veniant duo Presbyteri ad Abbatem frangentes panem. Et dant ipsi eulogium ceteris fratribus stantes antequam accedant ad mensam. Quibus sedentibus, summum est ibi, sicut in sancta continetur regula, silentium. Ministri autem omnimodo cavent ut nihil desit comederibus & bibentibus. Et sicut patri ministratur monasterij, nisi hospites sint, ita omnibus æqualiter, ut, verbi gratia, minimo sicut maximo, seniori sicut juniori, nulli amplius, & nulli minus; exceptis pueris, quibus non eadem quantitas, sed nulla discretio ciborum servatur. Ut autem signum Cellararius ad potum pulsaverit benedicendum, statim octo vel decem surgunt juvenes absque ulla tarditate ad miscendum fratribus. Si quis autem de ipsis aliquid ibi deliquerit vel exceßerit, aut sonitum aliquem fecerit, exceptis his qui ad mensam sedent, prosternati ibi coram Priore tamdiu jacent in terra usque dum Abbas, vel qui in loco ejus sedet, pulsaverit ut surgant. Similiter post refectionem sedentes per humilitatem satisfaciunt.

VIII. Octavo, ut per totum tempus æstivum, dum fratres bis in die reficiant, post horam orationis noniam stantes in oratorio cum divino tremore orantes expectant dum tintinnabulum signum Praepositus pulsaverit ad refectorium. Quo audito, omnes illò conveniunt. Quamvis etiam aliquis bibere non poterit, se tamen debet præsentare, ne locus ejus appareat vacuus. Et si quis præsens ad dicendum post benedictionem Amen non fuerit, sublatu ei portio sua de potu. Postquam autem biberint fratres, vadunt ad capitulum, & quod eis injunctum fuerit laborant usque ad illud signum quod pulsare solent ante horam unam vespere. Quo audito, disjungunt se ab opere, ut sint parati ad signum sequens quod est ad vespereum. Illo audito, mox ad Ecclesiam cum festinatione student occurrere;

Tom. II.

ibique oratione facta, sedentes legunt vel orant. Finita vespere, expectant ibidem, sicut & ad sextam fecerunt, dum signum sonaverit ad refectorium.

VIII. Nonò, ut ad conlationem accesserint, omnes unanimiter occurrunt debiles & infirmi, etiam si de lecto surgere valuerint, veniunt. Quid de ceteris dicendum est? Lector autem tamdiu legat usque dum omnes in unum positi compleant.

X. Decimo, ut in sabbato, quando munditias facere solent, pedes cum silentio lavant, ne detur occasio loquendi. Ibidem verò sedentes conlationem complet, & sic accedunt ad completorium.

XI. Undecimo, ut defunctorum vigilia hoc modo ab eis celebratur. Vespere solito finita, statim vespeream cum antiphonis celebrant pro defunctis, & post completorium vigiliam cum antiphonis vel responsoriis plenissime atque suavissime canunt, & post nocturnas intervallo matutinos pro mortuis faciunt. Facto autem primo mane, postquam se paraverint, Missam celebrant pro defunctis publicam. Omnes ibidem pariter sacram offertur oblationem pro peccatis mortuorum. Qua percelebrata, statim cantant primam, si fuerit tempus, aut omni tertiam.

XII. Duodecimo, quod omnes hospites supervenientes cum lectione divina suscipiunt. Incognitis tamen monachis ad lectionem omnis pariter concurret congregatio, ut Christus in eis adoretur, qui & suscipitur. Qualiter verò ad coquinam sibi invicem serviant fratres vel in ceteris locis, & cetera quamplurima, viva voce Domino auxiliante notum vobis facere curavimus. Ista autem supradicta interim bono certamine adimplere curate. Valeat alma paternitas vestra per multa temporum * circola in Domino sine fine, * curricula ut videatis Deum deorum in Sion Amen.

X.

Capitula monachorum Sangallensium edita circa annum DCCCXVII. quibus præfixa est epistola Grimaldi & Tattonis ad Reginbertum magistrum scholæ, ut opinor, monasterij sancti Galli, qui obiit anno DCCCXLVI.

Præstantissimo & ineffabili dilectione nominando Reginberto præceptorum Grimaldi & Tattonis Tattòque supremi auditorum vestrorum discipuli sempiternæ felicitatis salutem. Memoria dilectionis vestre animis nostris sedulo inhaerens immemores petitionum vestrarum promissionumque nostratum esse non permittit. Et utinam tam proficenter quàm spontraneè piam voluntatem vestram implere valuissemus. Ecce vobis regulam beati Benedicti egregij doctoris, quam benivolus animus vester summo semper optaverat desiderio, direximus, sensibus & syllabis necnon etiam litteris à supradicto patre, ni fallimur, ordinatis minime carentem; quæ de illo transscripta est exemplare quod ex ipso exemplatum est codice quem beatus pater sacris manibus suis

Ex vet. cod. S. Galli.

SSII ij

exarare ob multorum sanitatem animarum curavit. Illa ergo verba quae supradictus pater secundam artem, sicut nonnulli autumant, in contextu regulae hujus non inseruit, de aliis regulis à modernis correctis magistris colleimus, & in campo paginulae è regione cum duobus punctis inserere curavimus. Alia etiam quae à Benedicto dictata sunt, & in neotericis minimè inventa, obelo & punctis duobus consignavimus. Hoc egimus desiderantes vos utrumque & secundum traditionem pii patris, etiam modernam habere. Eligite vobis quod desiderabili placuerit animo. Valete in Domino.

*Salve spes juvenum, forma speciosus amena,
Operam retinendo viam vitamque salubrem.
Ecce tui humiles famuli tibi munera mittunt,
Quae animus dudum vester optavit habere.
Omnipotens genitor, cunctum qui continet orbem,
Te regat & servet semper ubique sanum.*

**ITEM CAPITULA NOVITIARVM DE
HIS IN QUIBUS PRÆCEPTVM RE-
GVLÆ ET CONSTITVTIONES NO-
VELLORVM CONCILIORVM ACV-
TIVS NOS CONSIDERARE ET PROM-
PTIVS EXERCERE IVSSIO IMPERIA-
LIS AMMONET.**

IN primis ut nulla in ullis rebus inter hujus professionis viros in toto regno suo, nisi ubi impossibilitas non permittit, inveniatur varietas; cujus impossibilitatis qualitatem summo studio Missi pro hoc directi fatagunt inquirere.

II. Vt ad omnia signa diuturna sive nocturna secundum præceptum regulæ, statim ut audita fuerint, festinetur.

III. Vt locutus separatim tardè ad quaecunque signum occurrentibus constitutur.

IIII. Vt cum disciplina regulari & reverentia magna divina agantur officia.

V. Vt dictis sex psalmis primis ad nocturnum genua non inflectant, sed stantes orent.

VI. Vt intervallum post nocturnum in zefivo tempore usque dum v. psalmi dici possunt proteletur.

VII. Vt finitis cutibus, incepturi Kyrie eleyson genua flectant, & non antè surgant quam sanctæ Trinitatis vocabulis perdictis Presbyter dicat Pax omnia seculorum. Amen. Surgentes autem, humilationem supplicationis sibi vicissim præbeant. Et idipsum festuri in capitulo, atque recessuri, vel ubicunque tota congregatio jungitur vel separatur, faciant.

VIII. Vt in Ecclesia nemo nisi quod regula mandat loquatur.

VIIII. Vt Kyrie eleyson, Amen, Deo gratias, & versus, in unoquoque concursu altius & distinctius atque protractius honestè dicantur.

X. Vt lector in Ecclesia prius benedictionem non petat quam omnes sedent.

XI. Vt versus ad capitulum, id est, Deus in adiutorium meum, à Presbytero ter terteque à congregatione repetitus dicatur. Et dicta Gloria, post hoc non adjungant Alleluja.

XII. Vt Kyrie eleyson oraturi in capitulo, utrumque genu flectentes, consona voce tribus tantum vicibus dicant, id est, Kyrie eleyson,

Christe eleyson, Kyrie eleyson. Similiter in refectorio, sed sine genuflexione.

XIII. Vt in capitulo seu ubicunque quis increpatus fuerit, statim veniam petens dicat Mea culpa, & iustus surgat, & sic humiliter rationem reddat. Et si quicumque hoc facere contempserit, duplici vindicta subiaceat.

XIIII. Vt post capitulum signum sonetur, ut omnes pariter cum Præposito vel Decanis & uno de circatoribus in obedientia ubi injungitur pergant; exceptis his qui variis occupati sunt obedientiis. Et alter de circatoribus clastrum providens domi remaneat. Qui Decani & circatores summa cura provideant ne quid vel in ipsa obedientia, vel illuc eundo, vel inde revertendo, vel ubi & ubi, inhonestum & nostræ professioni inconueniens fiat, recordantes quæ à discipulis delinquitur, magistris respiciat.

XV. Vt in refectorio hora refectiois nullus nisi lectoris vox audiatur.

XVI. Vt reficiendi fratres unum pulmentum cum potu & orto seu pomis, si sunt, ante se inueniant. Post quæ & alia dentur quæ regula mandat.

XVII. Vt ante nec post horam constitutam quicumque cibi vel potus aliquis sumat, exceptis infirmis. Sed & omnes, sicut uno stringuntur voto, unius Regis bajulant seruitium, unum expectant regni cælestis premium, ita unum in labore militiæ accipiant necessitatis stipendium.

XVIII. Vt custodia regularis circa infirmos non neglegatur.

XVIII. Vt quatuor fratres juniores, seu quantos exposcerit necessitas, deputentur ad miscendum; qui tamen reficiantur cum ceteris.

XX. Vt ministri omnes intus forisve in potu & cibo, vestimentis, ceterisque necessariis ea mensura qua ceteri fratres vivunt contenti sunt. Et quando à ministeriis suis vacent, cum aliis reficiantur.

XXI. Vt ad coquinam signum non sonetur. Sed ebdomarius, facta ministracione, illud tinnabulum quod ante Abbatem pendit tangat. Quo sonato, inclinet se ipse ebdomadarius atque omnes fratres usque dum à sacerdote benedictio compleatur.

XXII. Vt dicto versu post mensam, incipiat Prior Miserere mei Deus in dextro choro, & chorus sinister præcedat. Et sic aperit & distinctè cantando pergant ad Ecclesiam.

XXIII. Vt summum silentium post refectio-nem omni tempore teneatur.

XXIIII. Vt certis temporibus occupentur in opere manuum, certis in lectione divina.

XXV. Vt Præpositus, Decani, Circatores, omnesque ministri sæpius privatè publicèque ammonentur ut omnimodis circa ministerium suum solliciti sint.

XXVI. Vt omnes ad Missas veniant & persistant, sicut & in ceteris divinis officiis facere debent.

XXVII. Vt in zefivo tempore post Nonam bibant fratres, & postea ad capitulum pergant.

XXVIII. Vt post omnes cursus, quando ad refectorium ire oportet, in Ecclesia illud sig-

num quod ad refectorium sonat expectent; nisi quem necessitas exire compellit.

XXVIII. Vt ubicunque sibi obviaerint fratres, junior benedictionem petens stet in uno loco inclinatus usque dum tribuens benedictionem prior pertranscat.

XXX. Vt absente Abbate Præpositus locum ejus in Ecclesia, in capitulo, atque in refectorio teneat, ejusque vice lectiones in unoquoque conventu interpretetur, & benedictionem legentibus tribuat. Et Præposito non præsentem, senior Decanus eadem faciat, qui præsentem Abbate propria teneant loca.

XXXI. Vt intervallum post matutinos, & ante primam, hyemis vel æstatis tempore, eo proteletur spatio quo se fratres aptè parare & convenienter orando altaria circuire possint; ut clara luce vel orto sole exeuntes à prima vel lectioni vacent, vel injunctam sibi obedientiam subeant.

XI.

EXCERPTVS DIVERSARVM MODVS
POENITENTIARVM A BENEDICTO
ABBATE * DISTINCTVS DE REGVLA
SANCTI BENEDICTI ABBATIS.

* anianen-
si.

Ex eodem
codice S.
Galli.

Plurimi nequaquam pleniter intellegentes judiciorum sententias in regula sancti patris nostri Benedicti, aliter quam præcepit judicare solent. Sciendum itaque est quatuor ibi contineri modos quibus delinquentium error cotrigitur.

Primus namque est quem idem pater Benedictus proprio judicio determinavit. Vt est. Qui per negligentiam tempore constituto ad nocturnos non pulsaverit signum. Vnde in oratorio satisfieri jubet. Et qui ad officium divinum tardè occurrerit. Et qui per negligentiam hora refectio- nis ad mensam. Et si cui offeritur aliquid à Priore, & accipere renuerit. Et si quis, dum pronuntiat psalmum aut lectionem, fefellerit. Et qui pro aliqua arte extollitur.

Secundus est de spiritualibus rebus. Vnde ipse dicit. Si quis frater contumax, aut inobediens, aut superbus, aut murmurans, vel in aliquo, id est, spiritali tantum, contrarius existens sanctæ regulæ. Qui proficiendo usque ad septem gradus extenditur. Occultè videlicet * castigatio, publicè cotripiendo, in levioribus culpis excommunicando, in jejunis nimis affligendo, verberibus coercendo, pro eodem inemendato ab omnibus orando, atque ad ultimum de monasterio expellendo.

* castigatio.

Tertius de rebus exterioribus. Hoc est. Si quis damnus per negligentiam aliquid intulerit monasterio.

Quartus de criminalibus delictis.

DENIQUE PER ORDINEM EOSDEM
REPETENTES.

De primo sciendum est quòd nullatenus aliter nisi juxta quod regula jubet fieri debet; hoc est, non alienum sed proprium est judicium ponendum.

De secundo sollicitè considerandum quia non omnibus personis supra scripti gradus conveniri poterunt. Quia aliter corrigendi sunt honesti, ali-

ter improbi. Nam regula præcipit de contumacia ut secretè semel aut bis ammonetur. Et alibi dicit: Si contumax fuerit, de monasterio expellatur. Necessè est ergo ut justo moderamine utrumque decernatur. Qualiter secundum regulam & contumax secretè moneri possit & de monasterio expelli. Ille namque secretè est ammonendus: quia licet aliquid à Priore imperatum refutans, mox tamen emendatus emendationem promittens, qui & honestus jure dici poterit. Et ille de monasterio expellendus qui & contumax existit & nullo unquam pacto adquietit suscipere disciplinam, quem omnimodo contumacem regula vocat, unde & meritò improbus est dicendus. Quamquam & improbum illum etiam vocet qui, licet frequenter corripitur, disciplinæ tamen regulari non contradicit: qui honestatem quam prius, dum se emendare profertens, habere videbatur, relinquens, ad improbam duramque mentem transit. Neque, ut supra dictum est, omnibus personis omnes gradus conveniri poterunt; quia videlicet diversæ sunt qualitates mentium; un unde unus medetur, inde alter perimitur. Quapropter quorundam verberibus sunt coercendæ personæ, minimè verò quorundam, de quorum qualitatibus regula dicit: Secundum uniuscujusque, inquit, qualitatem vel intellegentiam omnibus se conformet & aptet. Itemque alibi: Vt viderit cuique expedit, prudenter & cum caritate studeat amputare vitia. Et notandum tria inspicenda semper in judicio esse, personam videlicet, intentionem, atque modum delicti. Personam, utrum intellectu & modestia vigeat, vel duritia & inquietudine mentis contradictor existit. Intentionem, utrum studio an infirmitate delinquit. Modum, utrum graviter vel certè leviter erraverit. Vnde & regula dicit: Secundum modum culpæ excommunicationis vel disciplinæ debet extendi mensura. Igitur omnis spiritaliter delinquens tamdiu secretè moneri debet donec se ipsum ipse improbum reddendo ab occulto transeat ad publicum. In qua publica correptione si non emendaverit, ad excommunicationem leviorum culparum transibit. Vbi cum diutius nequiverit corrigi, nimium jejuniorum maceratione affligatur. Per quam non correptus si persona extiterit talis, flagellorum coercetur a credine. Sin verò personæ non admiserit consideratio, communiter ab omnibus misericordia imploretur omnipotentis. Quòd si nec isto modo sanatus fuerit, præcidatur à corpore monasterij. Et si contigerit ut per negligentiam, dum aut in occulto aut in publico ammonetur, aliquid damno monasterio intulerit, excommunicetur in levioribus culpis secundum modum culpæ. Et peracta penitentia, iterum revertatur ad id ubi prius tenebatur. Et non solum dum verberibus monetur, verum etiam si aliquo ex supradictis gradu deprimatur.

Primus capitulus est xxxii. Ibi omnes gradus inveniri valent.

Secundus verò capitulus est de pueris minore qualiter ætatè corripiantur. xxx.

Vbi facile patet quod in vicésimo tertio scriptum est. Sin autem improbus est, vindictæ corporali subdatur. In fine videlicet capitis xxx. ubi dicit: Hi tales dum delinquent, aut jejunis

SSIT ij